

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 290. Vtrùm vnus homo possit docere alium hominem, & etiam Angelum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

810 De humana actione docendi.

Physic. de fortuna, & casu. Ideo Aristoteles lib. de somno, & vigilia dicit, quod neque eorum, quæ in corporibus sunt, signorum celestium, velut aquarum, & ventorum, inconueniens est multa non euenire.

QVAESTIO CCLXXXIX.

Verum fatum sit aliquid existens in rebus creatis immobile, & cui omnia subdantur?

8. Thom. quest. 116. art. 1. 2. 3. & 4.

1. **Q**uia aliqui existimarunt dari fatum, ac nihil aliud esse, quam dispositionem corporum celestium, hoc est syderum, ideo Sanctus Thomas disp. 116. agens de actione corporum celestium disputat etiam de fato. Quia rursus à multis fato tribuuntur omnes effectus fortuiti, & casuales, agit simul de casu, & fortuna. Sed quia doctrinam huius questionis satis explicaui quest. 17. physicæ, quæ est de fortuna, casu, & fato, ideo nihil hic addendum.

QVÆSTIO CCXC.

Vtrum vnus homo possit docere alium hominem, & etiam Angelum?

8. Th. qu. 117. art. 1. & 2.

1. **P**ostquam Sanctus Thomas egit de actione creaturarum spiritualium, & corporalium, tribus ultimis questionibus primæ partis, nimirum quest. 117. 118. & 119. agit de actione hominis, qui compositus est ex corpore, & anima rationali, quæ est spiritus.

2. Articulo igitur primo quest. 117. quaerit, vtrum, & quomodo vnus homo possit docere alium hominem?

Respondet circa modum, quo vnus homo docet alium, communicando illi scientiam, plures fuisse sententias. Prima fuit Auerrois, qui in Comm. lib. 3. de anima tex. 5. vt cum Sancto Thoma qu. 76. art. 2. diximus quest. 226. num. 5. docuit intellectum possibilem, quo nimirum homo intelligit, non multiplicari secundum multiplicationem corporum humanorum, sed esse vnicum omnium hominum, & per consequens, quod cum vnus homo docet alium, docens non causat in discente scientiam numero diuersam, nec species intelligibiles numero diuersas, sed communicat illi eandem numero scientiam, quam docens habet, ac mouet illum ad ita ordinanda phantasmata, vt per talem ordi-

nationem anima discantis sit disposita ad recte intelligendum, & ad bene vtendum speciebus intelligibilibus, quas habuit ab initio.

3. Hæc opinio in aliquo est vera, in aliquo est falsa. Est vera, in quantum asserit scientiam magistri, ac discipuli esse eandem, ex parte obiecti: siquidem eadem veritas scitur à magistro, & à discipulo. At falsa est, in quantum asserit vnum numero esse intellectum possibilem omnium hominum, ac eandem numero species intelligibiles, ac scientias esse in omnibus hominibus, ac differre solum secundum phantasmata, Vt enim supra quest. 226. num. 5. & quest. 231. num. 7. & in philosophia quest. 32. de anima ex Sancto Thoma hac 1. par. quest. 76. art. 1. & qu. 79. art. 5. diximus, intellectus possibilis, & agens, & consequenter species intelligibiles multiplicantur secundum multiplicationem corporum humanorum.

4. Secunda sententia fuit Platonis, & Platoniorum, qui vt cum Sancto Thoma qu. 84. art. 3. & 4. diximus quest. 239. num. 10. & quest. 240. num. 1. docuerunt species intelligibiles, & scientias ab initio imprimi animæ ab ideis, seu speciebus, & formis separatis per se existentibus, sed animam per vñionem cum corpore impediri, ne possit liberè considerare ea, quorum habet species. Iuxta hanc sententiam discipulus à magistro non addiscit scientiam de nouo, sed solum excitatur ad considerandum ea, quorum habet scientiam, ac species, ac proinde addiscere nihil aliud est, quam reminisci. Proportionaliter existimarunt agentia naturalia disponere solum accidentaliter materiam ad formas, formas verò substantiales imprimi materiæ ab ideis.

5. Reijcitur hæc opinio. Supponit enim intellectum animæ ab initio habere naturaliter species intelligibiles impressas ab ideis: sed vt cum Aristotele lib. 7. de anima tex. 34. diximus quest. 239. num. 11. intellectus humanus naturaliter non habet villas species intelligibiles, sed est sicut tabula rasa, in qua nihil est scriptum, & paulatim de nouo acquirit species intelligibiles obiectorum, & constituitur velut tabula, vel liber, in quo multa sunt scripta: ergo &c. Vide Sanctum Thomam qu. 84. art. 3.

6. Dicendum igitur, quod docens causat scientiam in addiscente, reducendo illum de potentia in actum, vt dicitur 8. physic. tex. 32.

7. Vt explicetur, & probetur conclusio, supponendum primo, quod ex effectibus, qui sunt à principio exteriori, quidam solum sunt ab exteriori principio, ac non possunt esse à principio interiori; quidam autem ita sunt à principio exteriori, vt possint etiam aliquando esse à principio interiori. Ex gr. forma domus, aut templi ita est ab arte, tanquam ab exteriori principio, vt nunquam possit esse à principio interiori. At sanitas, licet aliquando

do sit ab arte medicandi, tanquam à principio exteriori, tamen potest etiam esse ab ipsa natura animalis, non concurrente arte medicandi.

8. Supponendum secundo, quod circa sanitatem, aliosque effectus, qui possunt esse tum ab arte, tanquam à principio exteriori, tum à natura tanquam à principio interiori, duo sunt attendenda. Primum est, quod ars in sua operatione imitatur naturam. Sicut enim natura sanat ægrotum, alterando, digerendo, & extrahendo materiam, puta humores causantes morbum, ita & ars. Secundum est, quod principium exterius operatur, non sicut agens principale, sed sicut adiuvans principium interius, quod est agens principale, confortando ipsum, & ministrando ipsi instrumenta, & auxilia, quibus natura utatur ad effectum producendum. Ex-gr. medicus, qui est principium extrinsecum sanitatis, confortat naturam, & adhibet ei cibos, & medicamenta, quibus principium intrinsecum, hoc est natura, utatur ad efficiendam sanitatem.

9. Supponendum tertio scientiam posse acquiri, & causari tum à principio interiori, tum à principio exteriori. Acquiritur à principio interiori, cum acquiritur per inventionem, ut cum quis, nullo discente, inuenit demonstrationem alicuius veritatis, qua constituitur illam sciens. Acquiritur à principio exteriori, cum quis scientiam aliquam addiscit à magistro. Sed explicandum, quo pacto scientia à principio interiori acquiratur per inventionem.

10. Ut id explicetur, supponendum quarto, quod unusquisque habet naturaliter principium scientiæ, hoc est lumen naturale intellectus, per quod cognoscit aliqua principia vniuersalia per se nota omnium scientiarum, puta quod totum est maius sua parte; quod non potest idem simul esse, & non esse &c. Cum autem principia ista per se nota applicat aliquibus particularibus, quorum memoriam, vel experimentum accipit per sensum, ex principiis vniuersalibus, tanquam ex maiori, & ex particularibus, tanquam ex minori iam notis, infert conclusionem antea ignotam, procedens ex notis ad ignota. Quia ergo ars imitatur naturam, ut diximus num. 6. in secundo supposito, docens ex his, quæ discipulus ante nouerat, ducit eum in cognitionem eorum, quæ ignorabat, ideoque Aristoteles 1. poster. tex. 1. dicit, quod omnis doctrina, & omnis disciplina ex præexistente fit cognitione.

11. Si verò quærat, quo pacto docens ex præcognitis à discipulo possit illum ducere ad cognitionem ignotorum, dicendum, quod potest ducere dupliciter. Primo potest illi proponere propositiones aliquas minus vniuersales, quarum veritatem ex præcognitis potest discipulus cognoscere, & sic paulatim discipulum ducere ad cognitionem veritatis antea illi ignotæ, vel potest illi proponere ali-

qua exempla sensibilia, vel similia, vel opposita, per quæ manuducatur ad cognitionem veritatis, ignotæ. Secundo potest confortare intellectum addiscantis, proponendo discipulo principiorum, & veritatum iam notarum ordinem ad veritates ignotas, quem ordinem discipulus per suam virtutem collatiuam, & comparatiuam non posset ex se deprehendere, ac proinde non posset conclusiones ex principiis inferre. Proponere veritates ante notas, sic illas combinando, ut appareat ex illis sequi veritates ante ignotas, est conclusiones demonstrare, & per demonstrationem causare scientiam conclusionum, ideoque Aristoteles 1. poster. tex. 5. dicit, quod demonstratio est syllogismus faciens scire. Patet ex his vnum hominem posse docere alium, & explicatum est, quo pacto possit docere. Videri possunt, quæ de hoc puncto dixi quæst. 66. logicæ, & quæ dixi supra quæst. 193. agens de illuminatione, qua vnus Angelus docet alterum.

12. Quæritur primo, in quo sensu docere sit proprium Dei, iuxta illud Christi Matth. 23. Nolite vocari Rabbi. Vnus est enim magister vester: quæ verba glossa explicans dicit: ne diuinum honorem hominibus tribuatis.

Respondeo, quod sicut cum quis sanat, natura est principalis causa sanitatis, medicus autem solum adhibet exterius ministerium, quo naturam adiuvat, sic cum quis addiscit, lumen intellectuale est principalis causa scientiæ, homo autem docens, adhibendo exterius ministerium, adiuvat lumen intellectuale; sed Deus sicut dat, & conseruat naturam, quæ est principalis causa sanitatis, sic dat, & conseruat in homine lumen intellectuale, quod est causa scientiæ: ergo Deus est prima, & principalissima causa sanitatis, & scientiæ, ideoque sicut psal. 101. de Deo dicitur, qui sanat omnes infirmitates tuas, sic psal. 93. dicitur, qui docet hominem scientiam. Esse igitur magistrum, dando, & conseruando in homine, & Angelo lumen intellectuale, est proprium Dei.

13. Quæritur secundo, vtrum cum docens, per scientiam, quam habet, causat in altero similem scientiam, agat per suam scientiam, tanquam per qualitatem actiuam, & productiuam similis scientiæ, eo pacto, quo cum calidum calefacit, agit per calorem, tanquam per qualitatem actiuam, & productiuam caloris similis.

Respondeo negatiue. Nam qui docet alterum non communicat alteri scientiam per modum agentis naturalis, sed agit per scientiam, tanquam per principium, quo dirigitur ad proponendas alteri veritates antea notas ita ordinatæ, ut ex ijs manuducatur ad inferendas, & cognoscendas alias veritates antea non notas. Malè igitur Auerroes ex nostra sententia infert sequi scientiam esse qualitatem actiuam similis scientiæ, sicut calor est qualitas actiua similis caloris. Magister

Kkkkk 2

ergo

ergo docendo, non causat in discipulo lumen intellectuale, nec directè causat species intelligibiles, sed loquendo, proponit illi res novas in vniuersali, & sub quadam confusione, ex quibus manuducitur ad easdem cognoscendas distinctè, & in particulari. Vide dicta quæst. 66. logicæ in resp. ad 6.

14. Articulo secundo quærit, vtrum homines possint docere Angelos.

Respondet, quod de rebus diuinis ab hominibus Angeli nunquam illuminantur, cogitationes tamen, & secreta suorum cordium homines Angelis per modum locutionis manifestare possunt, quæ secreta cordium scire Dei solius est, vt cum eodem S. Thoma q. 55. art. 4. diximus quæst. 155.

15. Probat: nam ex dictis quæst. 194. cum Sancto Thoma quæst. 107. art. 2. inferiores Angeli loqui quidem possunt superioribus Angelis, manifestando eis suas cogitationes, ac sua secreta, sed de rebus diuinis superiores ab inferioribus nunquam illuminantur, aut docentur: sed supremi homines in natura sunt inferiores etiam infimis Angelis, iuxta illud Christi Matth. 11. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista: sed qui minor est in regno celorum, maior est illo: ergo.* Ideo Dionysius cap. 4. de diuinis nominibus dicit, quod omnes diuina illuminationes deferuntur ad homines, mediantibus Angelis, ex quo sequitur, quod non deferuntur ad Angelos, mediantibus hominibus.

16. Opponitur illud Apostoli ad Eph. 3. *Vt innotescat principibus, & potestatibus in celestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei: ergo per prædicationem Pauli innotuit Ecclesiæ coelesti, hoc est Angelis, multiformis sapientia Dei.* Hic locus Apostoli examinatus est à nobis ex professo quæst. 157. num. 19. & sequentibus, ideoque nihil hic est addendum.

17. Addit Sanctus Thomas, quod dum aliqui homines, puta Apostoli, dicuntur instrui immediatè à Verbo Dei, iuxta illud Pauli ad Hebr. 1. *nouissime diebus istis locutus est nobis in filio, non intelligitur, quod sint instructi à Verbo Dei immediatè secundum diuinitatem, sed secundum humanitatem.*

QVÆSTIO CCXCI.

Virum homo per virtutem anime possit mutare materiam, & anima humana separata possit corpora mouere saltem localiter?

S. Thom. quæst. 117. art. 3. & 4.

1. **A**rticulo tertio quærit, vtrum homo per virtutem animæ possit corporalem materiam immutare?

2. Respondet, quod anima sua virtute na-

turali non potest immutare materiam corporalem, nisi mediantibus aliquibus corporibus, puta non potest corpora calefacere, nisi mediante igne, vel alio corpore formaliter, aut virtualiter calido.

3. Probat: nam vt cum Sancto Thoma quæst. 110. art. 2. diximus quæst. 203. materia corporalis non immutatur immediatè ad formam, nisi vel ab agente composito ex materia, & forma, vel à Deo, qui continet eminentèr materiam, & formam, vt causa primordialis vtriusque: ideoque Angeli non possunt materiam corporalem immutare ad formam, nisi applicando corporalia agentia ad effectus aliquos producendos, puta non possunt corpora calefacere, nisi applicando ignem, vel aliud corpus calefactiuum: ergo multo minus anima rationalis, quæ est inferior Angelis, potest naturaliter immutare materiam corporalem ad formam, nisi mediantibus aliquibus corporibus. Ideo Augustinus lib. 3. de Trinit. cap. 8. dicit, quod materia corporalis soli Deo obedit ad nutum, siquidem solus Deus per suam voluntatem potest materiam corporalem immutare ad quamlibet formam. Dum ergo Gregorius lib. 2. dialog. cap. 30. dicit, quod sancti miracula aliquando ex prece faciunt, aliquando ex potestate, sicut Petrus, qui Tabitam mortuam prece suscitauit, Ananiam, & Saphiram mentientes morti increpando tradidit, significat sanctos miracula materiæ immutauit facere, non potestate, ac virtute naturali, sed potestate, ac virtute supernaturali gratiæ, ideoque ibidem dicit: *Qui Filij Dei ex potestate sunt, quid mirum si signa facere ex potestate valeant?* sed potestas, qua sancti possunt fieri filij Dei, est supernaturalis: ergo etiam potestas, qua sancti possunt facere miracula, & immutare materiam corporalem, est supernaturalis.

4. Quæres primo, si anima non potest immediatè immutare corpora, quænam est causa fascinationis, qua aliqui solo aspectu fascinant alios, ac præsertim pueros, de qua fascinatione loquitur Glossa super illud ad Galat. 3. *Quis vos fascinauit?* dicens, quod quidam habent oculos videntes, qui solo aspectu inficiunt alios, & maxime pueros.

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 2. Auicennam docuisse, quod materia corporalis nata est obedire spirituali substantiæ magis, quam contrarijs agentibus in naturæ: & ideo quando anima fuerit fortis in sua imaginatione, corporalis materia immutatur secundum eam, & hanc dicit esse causam oculi fascinantis. Sed quia hæc opinio repugnat doctrinæ traditæ, quod nimirum materia corporalis soli Deo obedit ad nutum, dicendum cum Sancto Thoma, quod ex forti, & vehemènti imaginatione animæ mutantur spiritus corporis animæ vñiti, ac præsertim hæc immutatio fit in oculis, ad quos subtiliores spiritus perueniunt. Oculi per spiritus infectos inficiunt aerem continuum vsque ad spatium determinatum, ideoque specula valde pura